

**ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ
ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА**
2024 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр, Лхагва гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга

<i>Хуралдааны товч тэмдэглэл:</i>	1-7
<i>Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:</i>	8-26

<i>1.Байнгын хорооны тогтоолын төсөл /Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 01 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хорооны хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай/</i>	8-9
<i>2.Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2024.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/</i>	9-10
<i>3.Иргэний нисэхийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2024.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/</i>	10-11
<i>4.“Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” болон “Аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцох төрийн оролцоог хязгаарлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолуудын нэгтгэсэн төсөл /Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар нарын 12 гишүүн 2022.06.03-ны өдөр, Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэл 2022.12.13-ны өдөр тус тус өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/</i>	11-22
<i>5.Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.12.22-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/</i>	22-25

***Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы
Эдийн засгийн байнгын хорооны
2024 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр /Лхагва гараг/-ийн
хуралдааны товч тэмдэглэл***

Эдийн засгийн байнгын хорооны дарга Ц.Цэрэнпунцаг ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хуралдаанд ирвэл зохих 18 гишүүнээс 10 гишүүн хүрэлцэн ирж, 55.6 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 15 цаг 27 минутад Төрийн ордны “Их эзэн Чингис хаан” танхимд эхлэв.

Томилолттой: Ж.Бат-Эрдэнэ, Ж.Ганбаатар, Ч.Ундрэм;
Чөлөөтэй: Ч.Хүрэлбаатар, О.Цогтгэрэл, Б.Энхбаяр;
Эмнэлгийн чөлөөтэй: Х.Ганхуяг, Д.Өнөрболор.

Нэг.Байнгын хорооны тогтоолын төсөл /Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 01 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хорооны хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай/

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Байнгын хорооны дарга Ц.Цэрэнпунцаг тогтоолын төслийг танилцуулав.

Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Ц.Цэрэнпунцаг: “Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 01 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хорооны хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай” Байнгын хорооны тогтоолын төслийг батлах санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар Байнгын хорооны тогтоол батлагдлаа.

Уг асуудлыг 15 цаг 34 минутад хэлэлцэж дуусав.

Хоёр.Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн

найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2024.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд С.Бямбацогт оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Г.Анар-Эрдэнэ, Б.Баярмаа, Б.Мажигсүрэн, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Төслийн үзэл баримтлалын талаарх илтгэлийг Зам, тээврийн хөгжлийн сайд С.Бямбацогт танилцуулав.

Илтгэлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Ц.Цэрэнпунцаг: Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг дэмжиж, чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар оруулж хэлэлцүүлэх нь зүйтэй гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн:	6
Татгалзсан:	4
Бүгд:	10

60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэг Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 15 цаг 44 минутад хэлэлцэж дуусав.

Гурав.Иргэний нисэхийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2024.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд С.Бямбацогт оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Г.Анар-Эрдэнэ, Б.Баярмаа, Б.Мажигсүрэн, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Төслийн үзэл баримтлалын талаарх илтгэлийг Зам, тээврийн хөгжлийн сайд С.Бямбацогт танилцуулав.

Илтгэлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Ц.Цэрэнпунцаг: Иргэний нисэхийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг дэмжиж, чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар оруулж хэлэлцүүлэх нь зүйтэй гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэг Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 15 цаг 46 минутад хэлэлцэж дуусав.

Дөрөв. *“Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” болон “Аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцох төрийн оролцоог хязгаарлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолуудын нэгтгэсэн төсөл /Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар нарын 12 гишүүн 2022.06.03-ны өдөр, Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэл 2022.12.13-ны өдөр тус тус өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/*

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Санхүүгийн зохицуулах хорооны Хуулийн хэлтсийн дарга Ж.Мөнх-Оргил, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын Төрийн өмчийн удирдлага зохицуулалтын хэлтсийн дарга Ц.Баяр-Эрдэнэ, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын Хууль, эрх зүйн газрын шинжээч Б.Төрбат нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Г.Анар-Эрдэнэ, Б.Мажигсүрэн, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Хуулийн төслийг анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн саналыг ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлут танилцуулав.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Баттөмөр, Т.Энхтүвшин нарын тавьсан асуултад Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар, Т.Доржханд, Д.Батлут нар хариулж, тайлбар хийв.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Ц.Цэрэнпунцаг: 1.Өргөн мэдүүлсэн төслүүдийг нэгтгэж, нэгтгэсэн төслийн гарчгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг, менежментийг сайжруулах тухай” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн: 6

Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

2.Нэгтгэсэн төслийн тэмдэглэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 5 дахь заалт, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.1 дэх заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

3.Нэгтгэсэн төслийн 1 дэх заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.Монгол Улсын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үр ашиг, менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч ажиллахыг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т даалгасугай:” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

4.Нэгтгэсэн төслийн 1 дэх дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1/Монгол Улсын Засгийн газраас 2022 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн тухай хуулийн төсөл батлагдах хүртэл хугацаанд төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр үүсгэн байгуулах, өөрчлөн байгуулах замаар бий болгохыг түр хориглох;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

5.Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 2 дахь дэд заалт нэмэх:

“2/төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, тухайн салбарын онцлог, хууль тогтоомжоор олгогдсон чиг үүрэг зэрэг хүчин зүйлүүдийг харгалзан оновчтой ангилж, ангилал бүрд нийцсэн зохистой өмчлөл, сайн засаглал, санхүүгийн төлөвлөлтийн ялгамжтай бодлого хэрэгжүүлэх чиглэлээр бэлтгэл ажлыг хангах, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

6.Нэгтгэсэн төслийн 3 дахь дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“3/“Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 6.4-т заасны дагуу төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод болгох, олон нийтийн хяналтад оруулах чиглэлээр санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг сайжруулах;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Ц.Цэрэнпунцаг: Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлутын гаргасан, 7.Нэгтгэсэн төслийн 4 дэх дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“4/төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болгон өөрчлөн зохион байгуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төрийн болон хуулийн этгээдийн хувьцааны багцыг хэсэгчлэн болон бүхэлд нь Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалах ажлыг эрчимжүүлэх;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

8.Нэгтгэсэн төслийн 2 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Ц.Цэрэнпунцаг/-нд үүрэг болгосугай.”гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 5
Татгалзсан: 5
Бүгд: 10
50.0 хувийн саналаар дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жавхлангийн “дэмжсэн” санал техникийн саатлын улмаас “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

Ц.Цэрэнпунцаг: Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жавхлангийн гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Ц.Цэрэнпунцаг: 8.Нэгтгэсэн төслийн 2 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Ц.Цэрэнпунцаг/-нд үүрэг болгосугай.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Ц.Цэрэнпунцаг: Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатарын гаргасан, Төсөлд 5 дахь дэд заалт нэмэх:

“5/Ашигт малтмалын тухай хуулийн 5.6 дахь хэсэгт заасан компанийн хувьцааг Монголын хөрөнгийн биржээр Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд заасны дагуу бүртгүүлж, арилжаалах хуулийн хэрэгжилтийг бүрэн хангах;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хурааж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлут Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 16 цаг 29 минутад хэлэлцэж дуусав.

Тав.Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.12.22-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд Б.Жавхлан, Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэд дарга Т.Цэрэнбадрал, мөн хорооны Хяналт шалгалт, зохицуулалтын газрын дарга Б.Долгорсүрэн, Үнэт цаасны газрын дарга Б.Дөлгөөн, ахлах референт А.Нинжин, Хуулийн хэлтсийн дарга Ж.Мөнх-Оргил, Сангийн яамны Санхүүгийн бодлогын газрын Санхүүгийн зах зээл, даатгалын хэлтсийн зөвлөх Н.Ундраа нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Г.Анар-Эрдэнэ, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал

хариуцсан хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Төслийн үзэл баримтлалын талаарх илтгэлийг Сангийн сайд Б.Жавхлан танилцуулав.

Илтгэлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Баттөмөрийн тавьсан асуултад Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэд дарга Т.Цэрэнбадрал хариулж, тайлбар хийв.

Ц.Цэрэнпунцаг: Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлалыг дэмжиж, чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар оруулж хэлэлцүүлэх нь зүйтэй гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэг Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 16 цаг 40 минутад хэлэлцэж дуусав.

Байнгын хорооны хуралдаанаар 5 асуудал хэлэлцэв.

Хуралдаан 1 цаг 13 минут үргэлжилж, 18 гишүүнээс 10 гишүүн хүрэлцэн ирж, 55.6 хувийн ирцтэйгээр 16 цаг 40 минутад өндөрлөв.

Тэмдэглэлтэй танилцсан:
ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА

Ц.ЦЭРЭНПУНЦАГ

Тэмдэглэл хөтөлсөн:
ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ
ХӨТЛӨХ АЛБАНЫ
ШИНЖЭЭЧ

Д.ОТГОНДЭЛГЭР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2024 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр,
Лхагва гараг
Төрийн ордон “Их эзэн Чингис хаан”
танхим
15 цаг 27 минут.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ц.Цэрэнпунцаг: Байнгын хорооны эрхэм гишүүдийн энэ өдрийн амгаланг айлтгая.

Хуралдаанд оролцож байгаа гишүүдийн нэрсийг танилцуулъя. Жадамбын Бат-Эрдэнэ гишүүн гадаадад томилолттой ажиллаж байна. Жамбалын Ганбаатар гишүүн гадаадад томилолттой ажиллаж байна. Хассуурийн Ганхуяг гишүүн өвчтэй. Дамдинсүрэнгийн Өнөрболор гишүүн өвчтэй. Бусад гишүүд хүрэлцэн ирж өнөөдрийн ирц 55.6 хувьтай бүрдсэн тул Эдийн засгийн байнгын хорооны 2024 оны 1 дүгээр сарын 10-ны өдрийн хуралдаан нээснийг мэдэгдье.

Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлыг танилцуулъя.

Нэгд, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6 дахь хэсэгт заасны дагуу 2024 оны 1 дүгээр сард Байнгын хороогоор хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай Байнгын хорооны тогтоолын төсөл.

Хоёр.Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль, шинэчилсэн найруулгыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Засгийн

газрын 2024 оны 1 сарын 9-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн хэлэлцэх эсэх .

Гурав.Иргэний нисэхийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Засгийн газар 24 оны 1 сарын 9-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн хэлэлцэх эсэх.

Дөрөв.”Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл болон “Аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцох төрийн оролцоог хязгаарлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг нэгтгэсэн төсөл, Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар нарын 12 гишүүн, 2022 оны 6 сарын 3-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн, Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэл 2022 оны 12 сарын 13-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн анхны хэлэлцүүлэг.

Тавд, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд, Засгийн газар 2023 оны 12 сарын 22-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх.

Ингээд хэлэлцэх асуудал дээр өөр саналтай гишүүд байна уу? Нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Хэлэлцэх асуудалдаа оръё.

“2024 оны 1 дүгээр сард Байнгын хороогоор хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай” Байнгын хорооны тогтоолын төслийг хэлэлцэж эхэлбэ.

Тогтоолын төслийн та бүхэндээ уншиж танилцуулъя.

“Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 1 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хорооны хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2.14 дэх заалт, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6 дахь хэсгийг үндэслэн Эдийн засгийн байнгын хорооноос ТОГТООХ нь:

Монгол Улсын Их Хурлын даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдрийн Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 1 дүгээр сард хэлэлцэх асуудлын дараалал тогтоох тухай 221 дүгээр захирамжид заасан Эдийн засгийн байнгын хорооны эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хэлэлцэх цаглаврыг хавсралтаар баталсугай.

2.Хууль хэлэлцэх хугацааг тусгайлан заасан асуудал болон Байнгын хорооны эрхлэх асуудлын хүрээнд өргөн мэдүүлсэн хууль Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Эдийн засгийн байнгын хорооны эрхлэх асуудлын хүрээний хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хэлэлцэхэд энэ цаглавар хамаарахгүй.

3.Энэ тогтоолын биелэлтийг хангаж, хэлэлцэх асуудлын бэлтгэл хангахыг Улсын Их Хурлын Тамгын газар Д.Энхбатад үүрэг болгосугай.

Гишүүд төсөлтэй холбогдуулан асуулт асууж, санал хэлэх Улсын Их Хурлын гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна.

Гишүүд асуулт асууж, санал хэлж дууслаа. Санал хураалт явуулж эхэлье.

“Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 1 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хороогоор хэлэлцэх асуудлын цаглавар

батлах тухай” Байнгын хорооны тогтоолын төслийг баталъя гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувийн дэмжиж, санал дэмжигдлээ. Санал хураалт явуулж дууслаа.

“Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы 2024 оны 1 дүгээр сард Эдийн засгийн байнгын хороогоор хэлэлцэх асуудлын цаглавар батлах тухай” Байнгын хорооны тогтоолын төслийн хэлэлцүүлэг дууслаа. Дараагийнхаа асуудалд оръё.

15.34 цаг

Хэлэлцэх асуудал хоёр.Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль, шинэчилсэн найруулгыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хууль санаачлагчийн илтгэлийг Улсын Их Хурлын гишүүн, Зам тээврийн, хөгжлийн сайд С.Бямбацогт танилцуулна. Бямбацогт сайдын микрофон.

С.Бямбацогт: Байнгын хорооны дарга, гишүүдийн өдрийн амгаланг айлтгая.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн хуралдаанаар Төмөр замын тээврийн тухай хууль болон Төмөр замын тээврийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийг баталсан. Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1-д төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь төмөр замын тээврийн үйл ажиллагаатай холбоотой хяналт зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх чиг үүргийг

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг байна гэж заасан байгаа. Уг агентлаг нь төмөр замын тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд суурь бүтэц эзэмшигчдийн хооронд суурь бүтэц эзэмшил болон тээвэрлэгчийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулах, галт тэрэгний хөдөлгөөнийг захирамжлан зохион байгуулах чиг үүрэгтэй төрийн захиргааны байгууллага байхаар тусгасан байсан.

Гэвч Монгол Улсын 2024 онд Төсвийн тухай хуульд Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төвлөрүүлэх орлого, зарлагын бүрэлдэхүүн Засгийн газрын хэрэгжүүлэх агентлаг Төмөр замын газар байгуулах асуудал тусгагдаагүй болно.

Иймд дээрх агентлаг нь 2024 онд байгуулагдахгүй болсон тул Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа 2024 оны 1 дүгээр сарын 1 гэснийг 25 оны 1 дүгээр сарын 1-ний гэж Төмөр замын тээврийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31 гэснийг 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний гэж, 5 дугаар зүйлийн 2024 оны гэснийг 2025 оны гэж тус тус өөрчлөх ийм хуулийн төслийг танилцуулж байна. Хэлэлцэн шийдвэрлэж өгнө үү.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Хууль санаачлагчийн илтгэл болон хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай холбогдуулан асуулт асуух Улсын Их Хурлын гишүүн нэрсээ өгнө үү. Алга байна.

Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай холбогдуулан үг хэлэх гишүүн байна уу. Алга байна. Гишүүд үг хэлж дууслаа.

Санал хураалт явуулж эхэлье.

Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалыг хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжих нь зүйтэй гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ. Санал хураалт явуулж дууслаа. Хуулийн төслийг хэлэлцсэн талаар Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Оюунчимэг танилцуулна.

Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Төмөр замын тээврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлэг дууслаа. Дараагийн асуудалдаа оръё.

15.44 цаг

Хэлэлцэх асуудал гурав.Иргэний нисэхийн тухай хууль/шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хууль санаачлагчийн илтгэлийг Улсын Их Хурлын гишүүн, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд Бямбацогт танилцуулна. Бямбацогт сайдын микрофоныг нээе.

С.Бямбацогт: Байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Их Хурал 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдөр Иргэний нисэхийн тухай хууль болон Төмөр замын тээврийн тухай хуулийг баталсан. Иргэний нисэхийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1-д иргэний нисэхийн аюулгүй асуудал хариуцсан төрийн захиргааны

төв байгууллага нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалтын хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий Засгийн газрын тохируулсан агентлаг байна гэж заасан. Мөн хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа Иргэний нисэхийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь Монгол Улсын иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд мэргэжлийн хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий Засгийн газрын хэрэгжүүлэх агентлаг мөн гэж хуульчилсан байх тул шинэчилсэн найруулгаар Засгийн газрын тохируулагч агентлаг болгон өөрчилсөн.

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төв төвлөрүүлэх орлого, зарлагын бүрэлдэхүүн Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Иргэний нисэхийн ерөнхий газрыг өөрчлөн байгуулах болон байгуулах асуудал тусгагдаагүй болно.

Иймд дээрх агентлагийг 2024 онд байгуулагдахгүй болсон тул Иргэний нисэхийн тухай хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа 2024 оны 1 дүгээр сарын 1-ний гэснийг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний гэж өөрчлөх тухай хуулийн төслийг боловсруулан танилцуулж байна. Хэлэлцэн шийдвэрлэж өгнө үү.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Хууль санаачлагчийн илтгэл болон хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлэх Улсын Их Хурлын гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна. Санал хураалт явуулж эхэлье.

Иргэний нисэхийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжих нь зүйтэй гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувийн дэмжлэгээр санал дэмжигдлээ. Санал хураалт явуулж дууслаа.

Хуулийн төслийг хэлэлцсэн талаар Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Оюунчимэг танилцуулна.

Иргэний нисэхийн тухай хууль хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлэг дууслаа. Дараагийн асуудалдаа орёе.

15.46 цаг

Хэлэлцэх асуудал дөрөв. “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл болон “Аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцох төрийн оролцоог хязгаарлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг нэгтгэсэн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Төслийг Байнгын хорооны болон чуулганы нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн ажлын хэсгийн ахлагч Д.Батлут танилцуулна. Батлут гишүүний микрофоныг нээе.

Д.Батлут: Байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Улсын Их Хурлын гишүүн Цогтбаатар нарын 12 гишүүнээс 2022 оны 6 дугаар сарын 3-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл болон Улсын Их Хурлын гишүүн Цогтгэрэлээс 2022 оны 12 дугаар сарын 13-ны бид нар Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн. “Аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцох төрийн оролцоог

хязгаарлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг тус тус Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн билээ.

Дээрх тогтоолын төслүүдийг хэлэлцэх эсэх асуудлыг 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэж анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Эдийн засгийн байнгын хороонд шилжүүлсэн болно.

Тус тогтоолын төслүүдийг нэгтгэн хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Эдийн засгийн байнгын хороо 2023 оны 1 дүгээр сарын 10-ны өдөр хуралдаанаараа 2 дугаар тогтоолоор байгуулж, ажлын хэсгийг Улсын Их Хурлын гишүүн Батлут ахалж, ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд Улсын Их Хурлын гишүүн Ганибал, Доржханд, Чинзориг, Энхбаяр нар ажилласан болно.

Ажлын хэсэг болон дэд ажлын хэсэг нийт 8 удаа хуралдсан бөгөөд ажлын хэсгээс тогтоолын төсөлд дараах зарчмын зөрүүтэй саналуудыг бэлтгэлээ. Үүнд:

1.Нэгтгэсэн тогтоолын төслийн гарчгийг “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” гэж өөрчлөн найруулах.

2.Монгол Улсын Засгийн газраас 2022 оны 5 дугаар сарын 4-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн хуулийн төсөл батлагдах хүртэл хугацаанд төрийн болон орон нутгийн өмчийн хуулийн этгээдийг шинээр үүсгэн байгуулах, өөрчлөн байгуулах замаар бий болгохыг түр хориглох.

3.Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, тухайн салбарын онцлог, хууль тогтоомжоор олгогдсон

чиг үүрэг зэрэг хүчин зүйлүүдийг харгалзан оновчтой ангилж, ангилал бүрд нийцсэн зохистой өмчлөл, сайн засаглал, санхүүгийн төлөвлөлтийн ялгамжтай бодлого хэрэгжүүлэх чиглэлээр бэлтгэл ажлыг ханган зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх.

4.Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомжтой нь нийцүүлэх тогтоолын төслийн бүтцийг зөв хэлбэрт оруулах зэрэг саналууд тусгасан байна.

Байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Ажлын хэсгээс бэлтгэсэн зарчмын зөрүүтэй саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг хүсье.

Анхаарал тавьсан та бүхэнд баярлалаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Батлут гишүүнд баярлалаа. Та бүхэнд ажлын хэсгийн нэрсийг танилцуулъя.

Ажлын хэсэгт Санхүүгийн зохицуулах хорооны Хууль, эрх зүйн хэлтсийн дарга Ж.Мөнх-Оргил, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын Төрийн өмчийн удирдлага, зохицуулалтын хэлтсийн дарга Ц.Баяр-Эрдэнэ, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын Хууль, эрх зүйн газрын шинжээч Б.Төрбат.

Ажлын хэсгийн танилцуулгаас асуух асуулттай Улсын Их Хурлын гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна. Баттөмөр гишүүн орчихсон уу? Энхтүвшин гишүүнээр тасаллаа. Баттөмөр гишүүн асуултаа асууя.

Б.Баттөмөр: Энэ тогтоолын төслийг 12 гишүүн өргөн барьсан байна. Үүнээс 5 нь сайд байсан, одоо 4 нь сайд байгаа. Засгийн газар бол үүнийг дэмжээгүй юм байна. Сайд нар нь тэгэхээр өргөн барьчихсан байдаг. Тэгээд энэ сайд нар яг энэ хэвээрээ байна уу, яаж байна? Манай Засгийн газрын

гаргасан шийдвэр Их Хурал дээр орж ирээд Засгийн газрын гишүүд өөрснөө эсэргүүцээд, унагаагаад зогсоогоод байдаг ийм юм тогтчихсон. Энэ төрийн өмчтэй компани байгуулах асуудал цэвэр Засгийн газрын асуудал шүү дээ. Их Хурал үүнд ингэж орох хэрэгтэй юм уу? Нэг дэх асуулт.

Хоёр дахь асуулт. Одоо энэ Засгийн газар дэмжих боломжгүй гэж байгаа. Энд маш их олон тогтоолуудаар Засгийн газарт чиглэл өгчихсөн юм байна шүү дээ. Хэмнэлтийн хууль, Шинэ сэргэлтийн бодлого, Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьцааг 2022-23 онд биржээр нээлттэй худалдаалах энэ чиглэлээр тэгээд Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор, мөн 22-23 онд биржээр олон нийт арилжаалах төрийн өмчтэй 36 хуулийн этгээдийн 34 хүртэлх хувийг эхний ээлжид нэмж гаргая гээд.

Цаашиаага төрийн зарим нийтлэг үйлчилгээ, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод үйлчлэх арга хэмжээг авъя. Тэгээд 2022 оны 5 дугаар сарын 4-ний өдөр Засгийн газраас төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдтэй холбоотой үүсээд байгаа асуудлыг цогц байдлаар шийдэх зорилгоор Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн тухай хуулийн төслийг боловсруулж 2022 оны 5 сарын 4-ний өдөр мэдүүлчихсэн байгаа.

Гэтэл 2023 оны 6 сарын 3-нд үүнийг өргөн барьсан байгаа байхгүй юу. 22 оны юм уу? Тэгээд энэ Засгийн газар өргөн барьчихсан байхад нь давхар энэ дотроос нь тасалж аваад ингээд байх нь зөв юм уу гэсэн ийм хоёр дахь асуудал байгаа юм.

Гурав дахь асуудал бол төрийн өмчтэй компаниуд л их орлого бүрдүүлж байна, төр их хэмжээний зардал үүсгэж байна л гээд байгаа юм. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 33 хувьтай тэнцэх хэмжээний төрийн зардал гарч байна гэж, 24 оны төслөөр аваад үзэхэд нийт зарлагын чинь наян хоёр, гурван хувь нь дандаа урсгал зардал байгаа шүү дээ. Төр

үүнийг зарцуулаад байгаа юм бол байхгүй шүү дээ. Ард иргэдийн сайн сайхны төлөө, ард иргэдийн амьдралын төлөө л зарцуулж байгаа шүү дээ. Тэгээд аж ахуйн нэгжсийн 0.05 хувь нь 107 компани дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 33 хувийг бүрдүүлчихлээ гэж. Энэ чинь сайн юм биш үү? Ер нь бол Монгол Улс ер нь цаашидаа яаж хөгжих юм бэ? Хөгжлийн загвар нь ямар байх юм? Ерөөсөө бүх төрийн өмчийг устгаад хувийн өмч болгох юм уу? Ийм загварыг сонгож авсан юм уу, авсан бол хэзээ сонгосон юм? Би бол төрийн өмчтэй, хувийн өмчтэй, холимог ийм эдийн засагтай байх ёстой. Үндсэн хуульд ч тэгээд заачихсан байгаа. Энэ юу болж байгаа юм бэ? Үүнийг жишээ хэлье.

Эрдэнэс Тавантолгой 22, 23 оны ашиг бол 2 их наяд төгрөг татварын дараах ашиг байгаа. Үүнийг тэр 1072 хувьцаанд өгөх л асуудал одоо яригдаж байна шүү дээ. Нэг хүн 400-гаад, 500 мянган төгрөг өгөх ийм боломж бүрдэж байгаа юм. Энэ цаашидаа энэ Асгат гэж байна, Хармагтай гэж байна. Энэ чинь арван хэдэн арван тав, зургаан стратегийн орд байгаа шүү дээ. Энэ дээрээ бид нар яах юм бэ? Бүгдийг нь хувьдаа өгөх юм уу? Яг энэ зөв юм уу, буруу юм уу? Би үүнийг сайн ойлгохгүй л байгаад байна. Хариулт авъя.

Ц.Цэрэнпунцаг: Сая танилцуулгатай шууд холбоотой биш, бараг төсөл санаачилсан гишүүн нь хариулбал зүгээр үү? Цогтбаатар гишүүн энд байж байгаа юм чинь. Дараа нь ажлын хэсэг хариулчих уу? Батлут гишүүн эхлээд төсөл, асуулт шууд танилцуулгатай холбоотой биш ерөнхийдөө төсөл санаачилсан гишүүн хариулбал зохистой асуулт байх шиг байна. Цогтбаатар гишүүн хариулчихъя.

Д.Цогтбаатар: 90-ээд онд бидний сонгосон улс төр, эдийн засгийн тогтолцоо бол зах зээлийн эдийн засагт суурилсан ардчилсан нийгмийг байгуулна гээд Үндсэн хуульдаа ч заагаад өгчихсөн. Тэгээд 90-ээд оны сүүл гэхэд Монгол Улс

юугаараа дэлхийд бас өөрийгөө таниулж байсан гэхлээр дотоодын нийт бүтээгдэхүүний бараг 80-аад хувийг хувийн салбар үйлдвэрлэдэг болсон гээд үүгээрээ бид нар ярьж байсан. Өөрөөр хэлбэл, ерөөсөө хувийн салбар давамгайлсан зах зээлийн эдийн засгийг бий болгоно гэсэн ийм зорилт тавиад явж байсан.

Гэтэл үнэхээр бодит байдал дээрээ нөхцөл их өөрчлөгдсөн байна лээ. Би төрийн өмчийн компаниудын эсрэг ерөөсөө юм яриагүй. Тийм учраас энэ энэ дээр чинь хориг дахиж нэмж байгуулахгүй гэж байгаа юм. Түүнээс байгуулж байгаа юмнуудыг нь буцаагаад буулгаад, татан буулгаад байхгүй болгоод өгөөч гээгүй. Одоо энэ хангалттай. Яагаад гэвэл дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзэлж байгаа энэ хувь, хэмжээ чинь энэ пропорц юу чинь эрс алдагдчихсан байна.

Жишээлбэл, энэ Эрдэнэс Тавантолгой, МИАТ, Улаанбаатар төмөр зам, энэ дулааны цахилгаан станцууд, Оюу толгой чинь хүртэл 34 хувь төрийн өмч байхгүй юу. Ингээд бодоод үзэхлээр үнэхээр энд улс төрчдийн гарын үсэг зурж гаргаж байгаа шийдвэрийн ард явж байгаа мөнгө чинь тэр хувийн салбараас чинь аль эрт аваад явчихсан байгаа юм.

Ийм учраас л энэ дээр энийгээ зогсоогооч гэдэг л асуудал ярьсан. Юун дээр ингэж байгаа. Тэгэхгүй бол энэ авлига, хээл хахууль чинь зогсохгүй. Үүнийг анх санаачилсан нь 2022 оны 1 дүгээр сард нэгдсэн чуулганаар ийм юм гаргая гээд санаачлаад, гишүүдтэй гарын үсэг зураад явсан. Тэр үед энэ кабинетад орчихсон байгаа сайд нар чинь сайд биш байсан юм. Тэд нар чинь сайд биш, гишүүн байхдаа санаачлаад л явсан юм байж байгаа юм. Энэ үүднээсээ хэрэв энэ авлига, хээл хахуультай тэмцье гэж байгаа бол одоо Эрдэнэс Тавантолгойн энэ айхтар нүүрстэй холбоотой энэ асуудал чинь гарахаас өмнө 11 сарын өмнө яг үүнийг ийм

асуудал зогсохгүй, сууриар нь үүнийг шийдэж өгөхгүй бол болохгүй шүү гээд.

Харин энэ төрийн өмчит компаниудаасаа боломжтойг нь олон нийтийн компани болгож хувьцааг нь гаргая. Тэр нь бас олон нийтийн хяналттай болгоё гээд. Энэ тогтоолын бас нэг чухал юм нь нээрээ энэ юмнууд гараагүй байхад ярьж байсан юм шүү. Одоо энэ санхүүгийнх нь өгөгдлүүдийг бүгдийг нь ил тод болгоё гээд. Тэгээд л энэ бүгд чинь гарч ирээд бүгдээрээ л энд үнэхээр пропорц алдагдчихсан байна шүү л гэдэг юм ярьж байгаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Нэмээд ажлын хэсгийн Батлут гишүүн. Ажлын хэсгийн ахлагч, дараа нь, Хугацаа дуусаагүй байсан уу сая? Цогтбаатар гишүүний сая хугацаа дуусаагүй, үргэлжлүүлээд өгчих дөө.

Д.Цогтбаатар: Бид нар үүний дараа нь Засгийн газар энэ хуулиа өргөн барьсан шүү. Бид нар 1 сард санаачилгаа гаргаад явуулсаар байгаад 3 сард хэлбэржүүлж өргөн барьсан байгаа юм. Түүнээс Засгийн газрын тэр хууль эд нар бүүр сүүлд орж ирсэн юм байж байгаа. Үүн дээр энэ тогтоол явж байхад ахиад нэмээд төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд харин байгуулагдаад байсан шүү дээ. Тэгэхлээр үүнийг чинь зогсоохгүй бол энэ ерөөсөө зогсохгүй өөрөө.

Ц.Цэрэнпунцаг: Батлут гишүүн. Түрүүн ажлын хэсгийн ахлагч бас хариулъя гэсэн. Дараа нь ажлын хэсгээс гүйцээж хариулаарай.

Д.Батлут: Манай ажлын дэд хэсгийнхэн бас ирчихсэн байгаа учраас нэмэлт хариулт шаардлагатай бол хариулаарай. Ер нь санаачилсан Цогтбаатар гишүүн хэлчихлээ. 2022 оны 1 дүгээр сард өргөн барьсан, санаачилга гарсан. Тэгээд 3 сард хэлбэржүүлээд өргөн барьсан процесс явагдаж байгаа.

Ер нь шаардлага байгаа юу гэвэл байгаа. Өнөөдөр Монгол Улсад

батлагдсан хууль яг энэ чиглэлийн хуулиуд хэрэгжиж байгаа юу гэвэл яг төдийлөн бүрэн дүүрэн хэрэгжихгүй байгаа. Төрийн өмчийн компаниуд, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа доголдож байгаа. Тэднийг өөрчлөн зохион байгуулах олон нийтийн оролцоотой болгох шаардлага байгаа юу? Байгаа. Түүнээс хойш гарч ирсэн энэ хулгай зэлгийтэй холбоотой асуудлууд ч гэсэн яг үүнтэй л холбоотой гэж харж байна шүү дээ.

Тэгэхээр бид нар энэ бүхнийг одоо засаж залруулах үүднээс мөн бас зөв зохион байгуулалтад оруулах, олон нийтийн оролцоотой болох үүднээс энэ ажлын хэсэг энэ тогтоолын 2 төслийг нэгтгээд ажилласан байгаа. Үүн дээр бас тодорхой шийдлүүд гарчихсан байгаа гэдгийг хэлэхийг хүсэж байна. Шийдлүүд гаргахаар бид нар оруулж ирсэн байгаа гэдгийг бас хэлэхийг хүсэж байна. Энэ бол мэдээж ирээдүйд төрийн өмчийн болон төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүдийн ашигт үйл ажиллагааг сайжруулсан, тодорхой хэмжээний хяналтын тогтолцоог бий болгосон, мөн дээрээс нь олон асуудлуудад хариулт болсон шийдлүүд гарах боломж, бололцоо бүрдэж байгаа л гэж харж байгаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ажлын хэсгийн гишүүн, Ганибал гишүүн гүйцээгээд хариулчихъя. Батлут гишүүн дээр гүйцээгээд хариулчих.

Н.Ганибал: Энд Цогтбаатар нарын 12 гишүүн, дээрээс нь бас Цогтгэрэл гишүүнээр ахлуулсан гишүүд. Айн асуултад хариулж байгаа байхгүй юу. Тийм. Тэгэхээр сая Баттөмөр гишүүний асуултад хариулж байгаа байхгүй юу. Энэ яагаад шаардлагаар гарч ирэв ээ гэж. Яагаад Засгийн газрын зөвхөн ажил байх ёстой юмыг Их Хурлын тогтоол одоо заавал гаргах гээд байгаа юм бэ гээд асуугаад байна шүү дээ тээ.

Тэгэхээр өнөөдөр Монгол Улсын хэмжээнд энэ өнгөрсөн 33 жилийн

хугацаанд маш олон энэ бизнесийн салбар руу төрийн өмчит компаниуд оролцоод эхэлчихсэн. Энэ дээр бүгдээрээ мэдэж байгаа. Нэн ялангуяа бид бүхний нүүрснээс олж байгаа хэдэн төгрөг маань татвар болгож орж ирж байгаа хэдэн төгрөгийг бол энэ төрийн өмчит компаниудын, алдагдалтай төрийн өмчит компаниудын алдагдлыг нөхөх хэлбэрээр явж байгаа энэ асуудал бол олон салбар дээр байгаа. Манай эрчим хүчний ний салбар бол хамгийн шилдэг жишээ байгаа. Мөн дулааны эрчим хүчний салбар бас энэ асуудлуудын бас гол тулгуур байдаг. Цаашилаад зам арчлалтын компани, банкны салбар.

Засгийн газар анх байгуулагдаад Оюун-Эрдэнийн Засгийн газар маш сүржин энэ асуудлыг авч ярьсан л даа. Энийг бүгдээрээ Монголын ард түмэн мэдэж байгаа. Ер нь Улаанбаатар хотод байгаа 95 төрийн өмчит компаниудыг 40 болгоно ч гэдэг юм уу тээ, тодорхой бүүр заагаад. Харамсалтай нь Төрийн ордны гуанзнаас өөр бусдыг нь нээх татан буулгаагүй байхгүй юу. Бид нарын мэдэж байгаагаар өнөөдөр Төрийн ордны гуанз бол ямар ч байсан хувийн хэвшлийнхэнд очсон ийм л үйлдэл болоод байгаа юм.

Тэгэхээр энэ дээр л Их Хурал тогтоолоо гаргаад тэр дээр нь Засгийн газар хэрэгжилтээ хийх ёстой л гэдэг энэ өнцгөөс бас энэ асуудалд манай гишүүд хандсан байна лээ. Тодорхой тоо зааж байгаа. Өнөөдрийн энэ алдагдалтай байгуулагдаад байгаа энэ олон төрийн өмчийн компани, түүнийг дагаж байгаа хулгай луйварууд төрийн болон орон нутгийн өмчөөр бараа бүтээгдэхүүн худалдаж авч байгаа энэ Тендерийн тухай хуулийн зөрчлийн үр дүн байхгүй юу? Өнөөдөр Монгол Улсад 2022 он гэхэд 2.2 их наяд шууд болон шууд гэрээ байгуулсан худалдан авалтын. Энд юуг хэлж байна вэ гэхээрээ энд ямар но байгааг бид өнөөдөр хүртэл олон нийтэд ил болгож чадахгүй байгаа юм. Үүний цаана ямар далд эдийн засаг яваад байгааг бид мэдэхгүй байгаад байгаа юм.

Тэгэхээр энэ төрийн өмчийг дагасан энэ олон хулгай, луйвар, төсвийн татварын мөнгийг буруу, зөрүү зараад байгаа энэ асуудлыг л цэгцлэх гээд байгаа.

Ер нь төрийн өмчит компани оролцсон тэр бизнесийн салбар хэзээ ч дээшээ дэвшихгүй байгаа гэдгийг бүгдээрээ мэдэж байгаа. Яагаад гэхээрээ төр өөрөө алдагдалтай бизнесийг төрийн татварын мөнгөөр алдагдлыг нь буцааж нөхөөд бизнесийн салбарт хувийн өмчтэй өрсөлдөөд байхаар чинь яаж тэнд хувийн компаниуд, хувийн аж ахуйн нэгжүүд энд өрсөлдөх чадвартай болох вэ дээ. Энэ бензиний салбар дээр ч гэсэн нэг төрийн өмчит компани оруулж ирээд хэдүүлээ зогсоох гээд зөндөө үзээд бараагүй шүү дээ. Одоо тэр юу болж байдаг юм байгаа юм. Тэр нисэхийн онгоцны бензин нийлүүлдэг төрийн өмчийн компанитай болчихсон. Зүгээр л хэн ч хийж болох боломжтой энэ зохицуулалтын, бизнесийн зохицуулалт дээр төр мөнгө бариад ямар нэгэн хүмүүс томилоод, түүгээрээ дамжуулагдаад хулгай, луйвар, давуу эрх үүсгэсэн ийм бизнесийн байгууллага зэрэгцээд байгуулчихаар л болохоо байчихаад байгаа байхгүй юу. Үүнийг л тогтоох гэж энэ гишүүд маань энэ тодорхой Их Хурлын тогтоолын төсөл оруулж ирж байгаа л гэж ойлгож болно.

Ц.Цэрэнпунцаг: Баттөмөр гишүүн тодруулж, нэмж асууя.

Б.Баттөмөр: Маш чухал асуудал ярьж байна. Дарга 1 минут нэмээд өгчхөөрэй. Би энд хэлье. Энэ Цогтбаатар нарын гишүүд 2022 оны 6 сарын 3-нд өргөн барьж, гэтэл Засгийн газар үүнийг 5 сарын 22-нд 1 сарын өмнө үүнийг өргөн барьчихсан юм байна. Энэ бичиг дээр он сартай юм ярьж байна шүү. Тэгэхээр үгүй ядахдаа энэ төрийн өмчийн компани байгуулах энэ Засгийн газрын саналтай нэгтгээд хэлэлцэж болоогүй юм уу? Энд чинь маш тодорхой асуудлуудыг тавьчихсан байгаа юм байна лээ шүү. Үндсэн хуульд холимог эдийн засагтай байна гэж байгаа. Төрийн өмч

давамгайлсан холимог эдийн засагтай байна гээд заачихсан байгаа. Авлигын асуудал ярьж байна. Авлигыг тэр төрийн өмчтэй компани хулгай хийгээд байгаа юм биш шүү дээ төрийн өмчит компаниуд тавьсан тэр хулгайч нар, цүнх баригч нар тэд нар хийж байгаа шүү дээ.

Тийм учраас тэр засаглалыг нь сайжруулах, хяналтыг нь сайжруулах юм ярихаас биш төрийн өмчтэй компани л бүх муу муухай гэж ингэж болохгүй шүү дээ. Өнөөдөр Монголд гялтайж байгаа юм бол одоо энэ Эрдэнэт юу хоёр байгаа шүү дээ. Тавантолгой, тэгээд Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр, “Хөтөл”-ийн цемент шохой. Өөр хүн аваад байх юм байхгүй. Нөгөө 3-ыг нь тэр Эрдэс Тавантолгойгоос бусдыг нь нөхдүүд аваад, буцаагдсан ийм л байдалтай байгаа юм.

Монгол Улс ер нь яаж хөгжих гээд байгаа юм, ямар загвараар хөгжих гээд байгаа юм? Үүнийгээ их тодорхой болгомоор ийм санагдаад байгаа юм шүү үүнийг бас хэлчихье гэж байгаа юм. Олон нийтийн оролцоо чухал аа санал нэг байна. төрийн өмчит компаниуд болгох нь зүйтэй.

Тэгээд энэ Цогтгэрэл гишүүний энэ дээр ингэж байна шүү дээ 2024 оны 7 сарын 1 хүртэл үүнийг барьж ажиллана гэж байгаа юм. Өнөөдөр 6 сарын дараа энэ дууслаа. Энэ цаг хугацаа нь болж байгаа юм уу? Өрийг хувьцаагаар солихыг хориглох гэж байгаа юм. Энэ ямар кэйс дээр ингэж хийсэн юм бэ? Төрийн өмчийн компанийн дээд хязгаарыг 400 хувь байхаар гэж байгаа юм. Энэ юу гэсэн үг вэ гэх мэтийн ийм энэ байна шүү дээ. Өргөн барьсан төсөл нь байж байгаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Баттөмөр гишүүн ерөнхийдөө сая тодруулаад ер нь саналаа хэлчихлээ. Нэмэлт нэг асуулт асуусан тийм ээ тодорхой? Хэн нь хариулах юм? Ажлын хэсэг бүрэн хариулж байна. Энэ ажлын хэсгийн гишүүн Доржханд гишүүн хариулчихъя.

Т.Доржханд: Баярлалаа. Тэгэхлээр Баттөмөр гишүүнтэй их олон зүйл дээр санал нэг л байдаг. Яг хөгжлийг яаж бий болгох юм, эдийн засгийн ямар бодлого явуулах юм, ямар загвараар явуулах юм гээд. Тэгэхээр яг энэ удаа маш тодорхой тайлбар өгөхөд Монгол Улс нийт эдийн засагт төрийн оролцоо 70-80 хувь байна л гэж. Энэ бол бодитой тооцоо шүү. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнийг тооцдог 3 арга байгаа. Хэрэглээ талаар нь тооцохлоор тийм байгаа юм шүү.

Монгол Улсад нийт бүртгэлтэй байгаа 150 мянган аж ахуйн нэгжийн идэвхтэй 50 мянган аж ахуйн нэгж байгаа. 50 мянган аж ахуйн нэгжийн 70 хувь нь өнөөдөр нэг бол төсвийн худалдан авалтад ордог, нэг бол төрийн өмчийн компаниудын туслан гүйцэтгэл дээр ажилладаг. Энэ ингээд хоёр дахь том статистик яваад байгаа юм.

Гуравд нь бид нар 1990 онд зах зээлийн эдийн засаг бүхий ийм ардчилсан улс байна гэдгээ, парламентын ардчилалтай улс байна гэдгээ зарла.../минут дуусав./

Ц.Цэрэнпунцаг: Энхтүвшин гишүүн асуултаа асууя.

Т.Энхтүвшин: Баярлалаа. Энэ төрийн өмчит болон төрийн өмчийн хуулийн этгээдийг шинээр байгуулах, түр хориглох гэж байна. Яг энэ хэдий хугацаанд түр хориглох юм? Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчит компаниудын тухай хуулийг гартал хүртэл хугацаанд ингэж түр хориглох гэж байна уу, бүрмөсөн хориглох ийм шийдвэр байна уу? Тийм учраас энэ дээр тайлбар хэлж өгөөч.

Хоёрдугаар асуудал энэ үр ашиг, менежментийг сайжруулах тал дээр санал нэг байж байна энэ тогтоол дээр. Ер нь бид нар энэ 2024 онд цаг алдалгүйгээр энэ “Хөтөл”-ийн цемент,

шохой үйлдвэр байж байна. Төр цемент хийгээд яах юм бэ дээ бид нар. Цементийн олон үйлдвэрүүд байж байна.

Тэгэхээр “Хөтөл”-ийн цемент, шохой үйлдвэрийн эдийн засгийн судалгаа, тооцоог нь хийгээд олон нийтийн болгох ажлаа яаралтай эхлүүлэх хэрэгтэй байж байна. Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр байж байна. Монголд олон гангийн үйлдвэр, олон ширэмний үйлдвэр баригдах төслүүд хэрэгжээд явж байна. Үүнийг олон нийтийн болгоод хувьцааг нь гаргаад, орж ирсэн мөнгөөр нь тэр тоног төхөөрөмжийг нь сайжруулдаг тэр бусад энэ төрийн өмчит компанийнхаа үйл ажиллагааг сайжруулах. “Монголросцветмент” нэгдэл байж байна. Бас л жонхи угаагаад, жонхи баяжуулаад гарч байна. Энийг ч тэгсэн олон нийтийн болгох, гадагшийгаа хувьцааг нь гаргах эд нар гээд ийм ажлуудыг л бид нар яаралтай эхлүүлэх хэрэгтэй байна. Олон жил ярилаа шүү дээ.

Тэгэхээр одоо байгаа бид нар энэ тодорхой хэмжээний ашигтай ажиллаж байгаа энэ компаниудаа олон нийтийн болгох ажил дээр л яаравчлах хэрэгтэй. Алдагдалтай ажиллаж байгаа биш, харин ашигтай ажиллаж байгаа энэ компаниудаа олон нийтийн болгож, орж ирсэн мөнгөөр нь бид нар тэр хөрөнгө оруулалтаа хийгээд явах ийм бүрэн бололцоо боломж байгаад байна.

Мөн энэ Дарханы арьс ширний үйлдвэр гээд байж байна. Дархан дээр арьс ширний үйлдвэр барина гээд хувийн хэвшлийн компани явж байсан. Баахан зээл хууль, хяналтын байгууллага гэж яваад хажууд нь мөн ялгаа байхгүй Дарханы арьс ширний төрийн өмчит үйлдвэрийн газар байгуулчихсан, ямар ч үйл ажиллагаа явуулаагүй байж байдаг.

Тийм учраас аль болохоор бид энэ Доржханд гишүүний хэлдгээр аль болохоор л бид энэ хувийн эдийн засгийг дэмжсэн энэ зах зээлийн эдийн

засгийнхаа энэ баримжаа дээрээ л үйл ажиллагаагаа явуулмаар байгаа юм. Тийм учраас энэ тогтоолын төслийг дэмжиж байна. Аль болохоор л энэ төрийн өмчтэй компаниудаа багасгах, татан буулгах, олон нийтийн болгох энэ асуудал дээр онцгой их анхаарах ёстой гэсэн ийм байр суурьтай байж байна. Түр хориглох гэдэг дээр хариулт авъя.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ажлын хэсгийн ахлагч Батлут гишүүн хариулъя. Ямар хугацаагаар үйлчилгээтэй юм бэ гэж асууж байна.

Д.Батлут: Энэ тогтоолын төслийн үйлчлэх хугацааг Төрийн өмчийн тухай хуулийн этгээдийн төрийн өмчийн компаниудтай холбоотой хуулийн төслийг өргөн барьчихсан байна. Энэ хуулийн төсөл батлагдах хүртэл хугацаанд энэ компаниуд нэмж төрийн болон орон нутгийн өмчлөлийн компаниуд нэмж байгуулахгүй байх асуудлуудыг хамаарна гэж үзэж байна. Энэ хуулийн төсөлтэй холбоотой асуудал Улсын Их Хурал дээр анхны хэлэлцүүлгийн хэлбэрт явж байна гэж ойлгож байгаа.

Хоёрдугаарт нь ер нь компаниудын ашигтай үйл ажиллагааг сайжруулах зайлшгүй шаардлага байгаа. Тэр утгаараа энэ компаниудын цар хүрээ, үйл ажиллагааны цар хүрээ, хамаарагдах нөхцөл байдлуудтай нэлээн уялдуулсан хэлбэрээр 3 хувааж үзсэн байгаа.

Тухайлбал, стратегийн өрсөлдөх чадамж бүхий аж ахуйн нэгжүүд гээд. Түүнд 26 аж ахуйн нэгж багтаж байх жишээтэй. Энэ аж ахуйн нэгжүүдийг бид нар хэрхэн бас зохион байгуулалтад оруулах вэ, олон нийтийн оролцоотой яаж болгох вэ, засаглалын зөв хэлбэрт яаж оруулах вэ гэдэг дээр тодорхой саналууд бэлтгэсэн байгаа. Мөн Монголын авто замын засварын ажил дээр ажилладаг АЗЗА компаниуд гэдэг юм уу ийм компаниудын түвшинд одоо бас хэрхэх вэ гээд энэ аж ахуйн

нэгжүүдийн үйл ажиллагаатай холбоотой чиглэл, тухайн салбарын онцлог, хууль тогтоомжоор олгогдсон чиг үүрэгтэй холбоотой хүчин зүйлүүдийг харгалзаж оновчтой ангилалтуудыг хийж хэрэгжүүлэхээр болсон байгаа гэдгээ хэлье. Гурав ангилж үзэж байгаа үндсэндээ.

Ингэснээрээ төрийн өмчийн компаниуд орон нутгийн өмчийн компаниуд төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн бас зарим нэг үйл ажиллагааг цэгцлэх, шинэ үйл ажиллагаа менежментэд орж ажиллах боломж бүрдэнэ. Өнөөдөр тухайлах юм бол манай Эрдэнэт үйлдвэр, Тавантолгой гэж компаниас бусад аж ахуйн нэгжүүд ашигтай ажиллаж чадахгүй байгаа. Тэр хоёр аж ахуйн нэгж л бусад төрийн өмчийн компаниудын ашиг, алдагдлыг үүрч явж байх жишээтэй.

Тэгэхээр бид нар цаашидаа үүнийг бид сайжруулж гаргаж ирж олон нийтийн оролцоотой болгосноороо илүү ашигт үйл ажиллагааг нь нэмэх, боловсронгуй болгох, чиг үүргийн давхцалыг арилгах, цаашидад нэгтгэж нэгдсэн үйл ажиллагаанд оруулах зохион байгуулалтын шинэ шатад арга хэмжээ авах гээд олон ажлуудыг хийнэ.

Тэгэхдээ энийг бас хийж хэрэгжүүлээд явж байгаа. Тухайлах юм бол “Эрдэнэс Монгол” компани дээр өнгөрсөн хугацаанд 10 аж ахуйн нэгжүүдийг татан буулгаж, 28 болгож нэгтгэсэн байгаа. Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын харьяа 43 аж ахуйн нэгжүүдийг 20 болгож нэгтгэсэн байна. Мөн бас яамнуудын харьяа аж ахуйн нэгжүүдийг 33 байсныг нэгтгээд 7 болгосон байна гээд үйл ажиллагааны цар хүрээ бас чиглэлийг харсан байдлаар зохион байгуулалтын ажлууд хийгдээд явж байгаа гэдгийг хэлэх нь зүйтэй байх гэж бодож байна. Энэ дээр манай ажлын дэд хэсгийнхнээс тодруулга хэлье. Баяр-Эрдэнэ дарга хэлэх үү?

Ц.Цэрэнпунцаг: Хариулт хангалттай л өгч байна. Ажлын хэсгийнхэн нэмээд товч тодорхой товчхон хариулчих. Ажлын хэсгийн 2 номерын микрофоныг нээе.

Ц.Баяр-Эрдэнэ: Төрийн өмчийн удирдлага, зохицуулалтын хэлтсийн дарга Баяр-Эрдэнэ. Ажлын хэсэг дээр ер нь бид энэ ажлын хэсгийн шийдвэрийн төсөл болон Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний хүрээнд нэлээн цогц байдлаар бас тодорхой тооцоолол, судалгаанууд, шийдлүүд гаргаж ажилласан гэдгийг онцолж хэлье. Энэ хүрээнд сая ажлын хэсгийн даргын хэлсэнчлэн бид үндсэндээ төрийн өмчит компаниудыг өнөөгийн нөхцөл байдал, хууль тогтоомжид заагдсан чиг үүрэг, үйл ажиллагааны цар хүрээ, бизнесийн ашиг, алдагдал гээд 4, 5 хүчин зүйлээр нь үндсэндээ 3 ангилал, энэ 3 ангилал бүрд тохирсон оновчтой засаглал, өмчлөл, санхүүгийн үйл ажиллагааны ийм бодлого явуулах шийдлүүдийг гаргаж тавьж байгаа. Өнгөрсөн хугацаанд бид энэ хууль санаачлагчаас тогтоолын төслийг өргөн барьсан энэ хугацаанд үндсэндээ Засгийн газар 9 аж ахуйн нэгж байгуулсан байгаа. Эдгээр аж ахуйн нэгжүүдийг байгуулах хэрэгцээ шаардлага зайлшгүй ийм онцлогууд үүссэн ийм зүйл байгаа. Эдгээр 9 аж ахуй нэгж өнөөдрийн байдлаар үйл ажиллагаагаа салбар болгон дээр зохион байгуулалтад ороод явж байгааг бас мэдээлье.

Ц.Цэрэнпунцаг: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа.

Би бас товчхон бас өөрийнхөө бас саналыг хэлчихье гэсэн. Цөмөөрөө зарчмын зөрүүтэй 8-хан санал байгаа. Энэ дээрээ санал хураалт явуулна шүү.

Ер нь манай төрийн өмчтэй компаниуд ашигтай ажиллаж байгаа сайн сайхан байгаа бол тэр компанийн засаглал сайн, өрсөлдөх чадвар сайтай компани менежмент сайтай явж байна

гэсэн гэж үзэж бас үзэхэд бас өрөөсгөл байгаа юм шүү.

Ер нь гадаад нөхцөл байдал энэ уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад зах зээлийн таатай зах зээл дээр үүссэн үнийн хувьд одоо энэ таатай нөхцөл байдал үүссэн, бас энэ төрийн өмчтэй, ялангуяа энэ нүүрс, зэс, төмрийн хүдрээр олборлож байгаа энэ компаниуд бас ашигтай ажиллах ийм боломж нээгдэж байгаа юм. Яг одоо энэ нөхцөл байдал өөрчлөгдөөд, ингээд энэ түүхий эдүүдийн үнэ буугаад ирэх юм бол манай төрийн өмчтэй компаниудын бодит нөхцөл байдал гарч ирнэ. Хэцүү нөхцөл байдал үүсэх байх энд. Ямар их энэ нөөц бололцоог үрж байж ийм хэмжээтэй ажиллаж байгаа гэдгийг нь л бид нар өнөөдөр харж чадахгүй байгаа байхгүй юу. Тэгэхээр төрийн өмчтэй компаниуд ер нь бас шинээр байгуулсан ч гэсэн бид нар болгоомжтой байгуулж, гарцаагүй шаардлагатай тэр Баттөмөр гишүүний дурдаж байгаа тэр олон нөхцөл байдал бас бид нарын анхаарч үзэх ёстой зүйл.

Ялангуяа том стратегийн орд газрууд дээр мэдээж тийм шаардлагууд, нөхцөлүүд үүсэх л байх. Төрийн өмчтэй компаниуд байгуулах. Тэгэхдээ үүнийг нь тухай бүрд Их Хурал бүр олон талаас нь Их Хурал, Засгийн газар анхаарч, анхаарал тавьж энэ дээр бас судалгаатай, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй ингэж шийдвэр гаргаж явж байхгүй бол ингээд л төрийн өмчтэй компани энэ хурдаараа төрийн өмчтэй компаниудыг бид нар байгуулаад яваад байх юм бол үр ашиггүй ийм зомби гэж хэлдэг тийм ээ? Ийм компаниудын тоо нэмэгдээд байгаа учраас үүнийг яаралтай бид нар энэ төрийн өмчтэй, Төрийн болон орон нутгийн өмчтэй компаниудын тухай хууль гарах хүртэл нь ийм арга хэмжээ авъя гээд бас энэ гишүүд, нэр бүхий гишүүд энэ хуулийн төслийг өргөн барьсан. Энэ Цогтбаатар гишүүний энэ хуулийн төслийг дэмжиж өргөн барьсан. Энэ дотор ч гэлээ би бас гар хөлийнхөө үсгийг зураад явуулсан юм.

Ингээд гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууссан. Ажлын хэсгээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналуудаар санал хураалт явуулж эхэлье 8 зарчмын зөрүүтэй санал байгаа. Ингээд зарчмын зөрүүтэй санал.

1.Өргөн мэдүүлсэн төслүүдийг нэгтгэж, нэгтгэсэн төслийн гарчгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг, менежментийг сайжруулах тухай”. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлут, Н.Ганибал, Т.Доржжанд. Цаашид ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувийг дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

2.Нэгтгэсэн төслийн тэмдэглэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 5 дахь заалт, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.1 дэх заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ. Зарчмын зөрүүтэй санал

3.Нэгтгэсэн төслийн 1 дэх заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.Монгол Улсын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үр ашиг, менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч ажиллахыг

Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т даалгасугай:”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

4.Нэгтгэсэн төслийн 1 дэх дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1/Монгол Улсын Засгийн газраас 2022 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн тухай хуулийн төсөл батлагдах хүртэлх хугацаанд төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр үүсгэн байгуулах, өөрчлөн байгуулах замаар бий болгохыг түр хориглох;”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт. Одоо ингээд гарчихна шүү дээ тогтоол гараад.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

5.Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 2 дахь дэд заалт нэмэх:

“2/төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, тухайн салбарын онцлог, хууль тогтоомжоор олгогдсон чиг үүрэг зэрэг хүчин зүйлүүдийг харгалзан оновчтой ангилж, ангилал бүрд нийцсэн зохистой өмчлөл, сайн засаглал, санхүүгийн төлөвлөлтийн ялгамжтай бодлого хэрэгжүүлэх чиглэлээр бэлтгэл ажлыг хангах, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

6.Нэгтгэсэн төслийн 3 дахь дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“3/“Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 6.4-т заасны дагуу төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод болгох, олон нийтийн хяналтад оруулах чиглэлээр санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг сайжруулах;”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувийн дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

7.Нэгтгэсэн төслийн 4 дэх дэд заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“4/төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болгон өөрчлөн зохион байгуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьцааны багцыг хэсэгчлэн болон бүхэлд нь Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалах ажлыг эрчимжүүлэх;”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Энэ саяын санал хураалтыг хүчингүй болгоё. Батлут гишүүн саяын найруулгын санал байгаа гэсэн. Саяын зарчмын зөрүүтэй саналын 7 дахь санал дээр. Та найруулгаа унших уу? Батлут гишүүний микрофоныг нээе.

Д.Батлут: Энэ дээр найруулгын шинж чанартай зүйлийг оруулж өгье. Орон нутгийн өмчит компанийг бол тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцэж шийдвэрлэх хуультай. Тийм учраас энэ дээр бид нар арай өөр байдлаар найруулж өгөх нь зүйтэй гэж үзэж байгаа.

“Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болгон өөрчлөн зохион байгуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд төрийн

өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хувьцааны багцыг хэсэгчлэн болон бүхэлд нь Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалах ажлыг эрчимжүүлэх” гэж найруулъя гэдэг саналыг оруулж байгаа юм.

Ц.Цэрэнпунцаг: Сая Батлут гишүүн сая найруулгыг уншлаа. Тэгэхдээ би энэ протоколд үлдэх учраас би энэ найруулгыг нь яг эцсийн байдлаар нь уншаад та бүхэнд өгье.

“4/төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болгон өөрчлөн зохион байгуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төрийн болон хуулийн этгээдийн хувьцааны багцыг хэсэгчлэн болон бүхэлд нь Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалах ажлыг эрчимжүүлэх”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

8.Нэгтгэсэн төслийн 2 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо Ц.Цэрэнпунцагт үүрэг болгосугай.”. Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт. Өнөөдөр Засгаар ороогүй.

Энхтүвшин гишүүн ээ энэ уначихсан байна шүү дээ. Хэн байна? Жавхлан сайд таны санал эсрэг гарсан байна. Та санал гаргах уу? Жавхлан сайдын микрофоныг нээе.

Б.Жавхлан: Байнгын хорооны дарга уучлаарай. Сая миний буруу, би дараагүй өнгөрүүлчхээж золиг. Дэмжилгүй яах вэ. Дахиж санал хураах боломжтой юу, эсвэл миний саналыг дэмжсэн дээр оруулаад ирэх үү? За

дахиж санал хурааж өгөхийг хүсэж байна.

Ц.Цэрэнпунцаг: Жавхлан гишүүн саяын хураасан саналыг хүчингүй болгох ийм зарчмын зөрүүтэй санал гаргалаа. Энэ саналаар санал хураалт явуулъя. Саяын хураасан саналыг хүчингүй болгоё гэсэн томъёоллоор.

Гишүүдийн 60 хувийг нь дэмжиж, саяын хураасан санал хүчингүй болсон. Саяын хураасан санал хүчингүй болсон учраас дахин санал хураалт явуулъя.

Сая ажлын хэсгээс гаргасан саналуудаар санал хураалт явуулж дуусгалаа. Одоо Цогтбаатар гишүүнээс гаргасан саналаар санал хураалт явуулъя. Цогтбаатар гишүүний гаргасан саналыг би энд уншъя.

Төсөлд 5 дахь дэд заалт нэмэх:

“5/Ашигт малтмалын тухай хуулийн 5.6 дахь хэсэгт заасан компанийн хувьцааг Монголын хөрөнгийн биржээр Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд заасны дагуу бүртгүүлж, арилжаалах хуулийн хэрэгжилтийг бүрэн хангах;” гэсэн саналаар санал хураалт явуулъя. Санал хураалт.

Одоо энэ хэрэгжиж байгаа хуулийг хэрэгжүүлбэл гэж санал оруулсан байна.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

Санал хураалт явуулж дууслаа.

“Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахыг түр хориглох, тэдгээрийн үр ашиг менежментийг сайжруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа.

Тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг чуулганы

нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлут уншиж танилцуулна. Дараагийнхаа асуудалд оръё.

16.29 цаг

Хэлэлцэх асуудал тав. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн тухай оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хууль санаачлагчийн илтгэлийг Улсын Их Хурлын гишүүн Сангийн сайд Б.Жавхлан танилцуулна. Жавхлан сайдын микрофоныг нээе.

Б.Жавхлан: Эдийн засгийн байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газрын зүгээс Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дагалдах бусад хуулийн төслийн хамт Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжтой нийцүүлэн боловсруулсан. Өнөөдөр та бүхэнд танилцуулж байна.

Үнэт цаасны тухай анхны хууль нь иргэдэд өмчийн хуваарилалтыг оновчтой хийх тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор 1994 онд батлагдаж, үүнээс хойш компаниуд хувьцаагаа олон нийтэд санал болгох үйл ажиллагаа амжилттай хийгдэж, зах зээлд шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнүүд үүсэж эхэлсэнтэй холбоотойгоор Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд 2002 онд, үүний дараа дэлхийн санхүүгийн хямралтай холбоотойгоор үнэт цаасны хороодын олон улсын байгууллагаас гаргасан зарчим, зөвлөмжид тулгуурлан 2013 онд тус тус шинэчилсэн найруулга батлагдан мөрдөгдөж байна.

Энэхүү хуулийн төслийн нэмэлт, өөрчлөлт нь “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-24

оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлд туссаны дагуу Сангийн тухай, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголбанк, хөрөнгийн зах зээлийн мэргэжлийн оролцогчид хамтран боловсруулж, хуулийн төсөлд хөрөнгийн зах зээлд шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нэмэгдүүлэх мэргэжлийн урт хугацаанд хөрөнгө оруулагчдын үйл ажиллагааг дэмжих мэргэжлийн оролцогчдын үйл ажиллагааг олон улсын жишигт хүргэх хувьцаат компаниудын мэдээллийн илтгэл тод байдал, компанийн засаглалыг сайжруулах чиглэлээр гол өөрчлөлтүүдийг оруулан боловсрууллаа.

Хуулийн төслийг боловсруулах явцад ажлын хэсгийн хэлэлцүүлгийг 3 удаа, олон нийтийн хэлэлцүүлгийг 2 удаа зохион байгуулж, хуулийн төсөлд нийт 300 гаруй саналын 90 орчим хувийг хүлээн авч, хуулийн төсөлд тусгаснаар одоо хүчин төгөлдөр мөрдөж буй хуулийн 30 хувьд өөрчлөлт орж байна.

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт орсноор олон улсын хөрөнгийн зах зээл дээрх шинэ бүтээгдэхүүн, технологи, үйлчилгээг Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлд нэвтрүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэх, урт хугацаат хөрөнгө оруулалт нэмэгдэх, улмаар хувийн мэтчлэлийн компаниуд хөрөнгийн зах зээлээр дамжуулан урт хугацаат санхүүжилт татах үйл явц хялбаршиж дотоодын болон гадаадын хөрөнгө оруулагчдын хөрөнгө оруулах сонирхол, санхүүгийн зах зээл дээрх мөнгөн урсгал нэмэгдсэнээр татварын орлого нэмэгдэх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих зэрэг ач холбогдолтой юм.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Хэлэлцэн шийдвэрлэж өгнө үү.

Ц.Цэрэнпунцаг: Жавхлан сайд баярлалаа. Ажлын хэсгийн гишүүдийн нэрсийг танилцуулъя.

Цэрэнбадрал Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга, Б.Дөлгөөн Санхүүгийн зохицуулах хорооны Үнэт цаасны газрын дарга, Б.Сүх-Очир Сангийн яамны Санхүүгийн бодлогын газрын дарга, Сүх-Очир байна уу? Түрүүн энд явж байсан шүү дээ. Б.Долгорсүрэн Санхүүгийн зохицуулах хорооны Хяналт шалгалт, зохицуулалтын газрын дарга, Ж.Мөнх-Оргил Санхүүгийн зохицуулах хорооны Хуулийн хэлтсийн дарга, Н.Ундраа Сангийн яамны Санхүүгийн бодлогын газрын Санхүүгийн зах зээл, даатгалын хэлтсийн зөвлөх, А.Нинжин Санхүүгийн зохицуулах хорооны Үнэт цаасны газрын ахлах зөвлөх.

Хууль санаачлагчийн илтгэл болон хуулийн төслийн үзэл баримттай холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Баттөмөр гишүүнээр тасаллаа. Баттөмөр гишүүн асуултаа асууя.

Б.Баттөмөр: Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль орж ирж байгааг дэмжиж байна. Үүнийг маш сайн хэлэлцэж, цаашаага мөрдөж ажиллах шаардлагатай. Энд бол хүлээгдэж байгаа маш их олон асуудлууд байгаа. Манай хөрөнгийн зах зээлийн үйл ажиллагаа бол нэлээн их сайн явж байгаа. Хөрөнгийн биржээр 2023 онд 8.3 их наяд төгрөгийн гүйлгээ хийгдсэн, худалдаа хийгдсэн. Үүнээс 7.5 нь нүүрс, уул уурхайн бирж, 800 орчим тэрбум төгрөг нь бол энэ үнэт цаасны зах зээлд хамаарна. Үүнээс 500-гаад, 470 тэрбум нь банкных болоод явчхаж байгаа юм.

Тэгэхээр цаана нь 200 гаран тэрбум төгрөг нь бусад компаниудын үнэт цаас л худалдагдсан байгаа юм л даа. Яг компаниудын үнэт цаас гээд ингэхээр бол бас л бага л явсан байгаа юм л даа. Энэ бол сая банкны энэ хувьцаа худалдахтай холбогдуулаад үзэхээр бол манайд энэ хөрөнгийн эх үүсвэр бас дутагдаж байгаа нэгдүгээрт.

Хоёрдугаарт мэргэжлийн тэр стратегийн хөрөнгө оруулагч нар бас байхгүй, орж ирэхгүй байгаатай

холбоотой юм байна лээ. Би хэд хэдэн асуулт байна. Хариулаач гэж.

Нэгдүгээрт нь юу гэхээр энэ Монголын хөрөнгийн биржийн хөрвөх чадварын индекс 20 оны байдлаар 1.8 хувь байгаа гэж байгаа юм. Энэ бусад орнуудтай харьцуулахад их сул гээд. Энэ 1.8 хувийнхаа бүтцийг яриач. Яг юу юун дээр бага болчихсон байна? Нэг дэх асуулт энэ байна.

Хоёр дахь асуулт бол юу гэхээр энэ төлбөр тооцооны горим нь бол олон улсын стандартын шаардлагыг хангаж чадахгүй байна гэж. Юун дээр болоод ингэж байна, юунаас болж энэ төлбөр тооцооны стандартыг хангаж чадахгүй байгаа юм бэ? Ямар юм саад болж байна? Хоёр дахь асуудал.

Үүсвэл санхүүгийн хэрэгслүүдийг биржийн болон биржийн бус арилжаагаар худалдах, нээлттэй болох энэ асуудал орж ирж байгаа юм байна. Тэр биржийн бус арилжаагаар чинь 2023 онд 2 их наяд төгрөгийн арилжаа хийчихсэн байгаа. Энийг яаж зохицуулж орж ирж байгаа вэ гэсэн ийм асуулт байна.

Энэ ер нь цаашид энэ Үнэт цаасны хуульд бол энэ урт хугацаатай, мэргэжлийн, стратегийн хөрөнгө оруулагч нарыг оруулах талаар энэ хуульд ямар зохицуулалтуудыг оруулж ирж байна? Ямар зохицуулалтуудыг оруулж ирж байна? Яагаад энэ хөрөнгө оруулагч нар орж ирэхгүй байна? Гол нь одоо энэ Хөрөнгийн биржээр дамжиж энэ үнэт цаас худалдаж авах ажлаар, үнэт цаас авах чиглэлээр хөрөнгө оруулагч нар орж ирнэ. Түүнээс биш яг их том томоороо орж ирээд байдаг хөрөнгө оруулагч нар бол бага байх болов уу гэсэн ийм төсөөлөл байгаа юм. Энэ асуултуудад хариулт өгөөч.

Хамгийн сүүлчийн асуулт юу гэхээр нөгөө юу байгаа шүү дээ. Пронтер, маркет, лист гээд тийм ээ. Тэр үзүүлэлт бол хасагдсан гээд байгаа

тийм ээ? Тэр дахиж сэргэсэн үү, үгүй юү, сэргэсэн үү, үгүй юү? Ийм асуултуудад хариулт авъя. Товчхон товчхон би нэлээн олон асуулт асуучихлаа шүү.

Ц.Цэрэнпунцаг: Баттөмөр гишүүн тодорхой тодорхой асуултууд. Тус тусад нь товч товчхон хариулчихъя. Ажлын хэсэг хэн хариулах вэ? Ажлын хэсэг 3 номер.

Т.Цэрэнбадрал: Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэд дарга Цэрэнбадрал. Баттөмөр гишүүний асуултад хариулъя.

Эхний асуулт Монголын хөрөнгийн биржийн хөрвөх чадвар 2023 оны байдлаар 1.8 хувьтай гарч байгаа. Үнэхээр манай хөрөнгийн зах зээлийн хөрвөх чадварын үзүүлэлт сул байгаа нь үнэн. Энэ дээр Санхүүгийн зохицуулах хорооноос хөрвөх чадварыг нэмэгдүүлэх зорилго аль болох шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг гаргах, хөрөнгө оруулагчдыг олноор нь оруулах, хөрөнгийн зах зээлийг идэвхжүүлэх бодлого, бодлогын арга хэмжээнүүдийг барьж ажиллаж байгаа. Үндсэн шалтгаан нь та бүгд мэдэж байгаа манай Хөрөнгийн бирж маань үүсэл маань өөрөө төрийн өмчит компаниудын 475 компанийн хувьчлалтай холбоотой үүсгэн бий болсон. Үүнээс дагасан төвлөрөл өндөртэй байгаад байгаа энэ асуудал үндсэн шалтгаан болж байгаа гэдгийг хэлье.

Хоёр дахь асуудал төлбөр, тооцооны горим олон улсын стандартад нийцэж байгаа эсэх талаар асуулаа. Үндсэндээ манай төлбөр, тооцооны горим олон улсын стандартад нийцсэн. 2020 оны 3 сард Санхүүгийн зохицуулах хорооноос үнэт цаасны дараа төлбөрт тооцооны горимд шилжсэн. Ингэснээр энэ асуудал шийдэгдсэн. Өнөөдрийн хуулийн төсөлд орж ирж байгаа асуудал нь үүнийг хуульдаа тусгаж оруулах асуудал байгаа. Энэ үүднээсээ хуулийн төсөлд оруулсан байгаа.

Гурав дахь асуудал биржийн бус зах зээлийн талаар асуулаа. Санхүүгийн зохицуулах хорооны зүгээс санхүүгийн зах зээлийн шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нэмж, тэр тусмаа биржийн бус зах зээлийг хөгжүүлэх талаар бодлогын арга хэмжээнүүдээ авч байгаа. Энэ үүднээс 2021 онд биржийн бус зах зээлийн журмыг баталсан. Энэ хүрээндээ биржийн бус зах зээлийг Монголын үнэт цаасны арилжаа эрхлэгчдийн холбоо зохион байгуулж, өнөөдрийн байдлаар 1.7 их наяд төгрөгийг татан төвлөрүүлээд аж ахуйн нэгжүүд үйл ажиллагаандаа явж байна.

Дөрөв дэх асуудлын тухайд, Мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдыг оруулж ирэх талаар асуулаа. Үндсэндээ манайд мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчид байхгүй байгаагаас хөрөнгийн бирж дээрх энэ хөрвөх чадвар, хөрөнгийн биржийн арилжааны үнэт цаасны арилжааны хэлбэлзэл зэрэг асуудлууд гарч ирдэг. Санхүүгийн зохицуулах хорооны зүгээс хөрөнгийн бирж урт хугацаат мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдыг оруулах зүгээс нэгд хийгдсэн ажлууд маань төлбөр тооцооны горимоо олон улсын стандартад нийцүүлсэн, хөрөнгийн зах зээл дээр байгаа арилжааны шимтгэл хураамжийг бууруулж байна.

Гуравт, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татах талаар гадаад зах зээл санхүүгийн төвүүдэд хөрөнгийн зах зээлийн сурталчилгаа өдөрлөгүүдийг 23 онд нэлээдгүй хийх зэрэг арга хэмжээнүүдийг хийж ажиллаж байна.

Тав дахь, арга хэмжээний хувьд Лондоны хөрөнгийн биржийн фронтир маркет ангилалд манай хөрөнгийн зах зээл 2012 онд, 14 онд анх орсон. Улмаар 15 онд хасагдсан. Эргээд 19 онд бид хөрөнгийн биржийн зүгээс бас хүсэлтээ явуулсан. Ингээд өнгөрсөн оны 9 сараас Лондоны хөрөнгийн биржийн ... ангиллын пронтир маркетын ангилалд нь бүртгэгдсэн байгаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Цэрэнбадрал дарга бараг Б.Баттөмөр гишүүний бүх асуултад хариулсан уу? Танд хариулт хангалттай гэж үзэж байна уу? Хариулт хангалттай байна. Цэрэнбадрал даргад баярлалаа. Мааш богино хугацаанд бүх асуултыг 100 хувь хангалттай хариулсанд.

Ингээд хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай холбогдуулан үг хэлэх гишүүд байна уу? Алга байна. Гишүүд үг хэлж дууслаа. Санал хураалт явуулж эхэллээ.

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжих нь зүйтэй гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт.

Та ажлын хэсэгт ороод сайн хангалттай ажиллаж болно Ганибал гишүүн.

Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

Санал хураалт явуулж дууслаа.

Хуулийн төслийг хэлэлцсэн талаар Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэг танилцуулна.

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлэг дууслаа.

Эдийн засгийн байнгын хорооны хороогоор өнөөдөр хэлэлцэх асуудал үүгээр дуусаж, хуралдаан өндөрлөж байна.

Хуралдаанд идэвхтэй оролцсон гишүүддээ баярлалаа. Ажлын хэсгийнхэнд баярлалаа. Баттөмөр

*гишүүн танд маш их баярлалаа.
Өнөөдрийн хуралдаанд маш идэвхтэй
оролцлоо.*

16.40 цаг

*ДУУНЫ БИЧЛЭГЭЭС ХУРАЛДААНЫ
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ
БУУЛГАЖ ХЯНАСАН:
ШИНЖЭЭЧ Д.ОТГОНДЭЛГЭР*